

ÅRSRAPPORT

januari - december 2017

Årsrapport 2017

Tertialrapporter för samhällsorientering skickas till samverkande kommuner i Stockholms län samt Håbo kommun i Uppsala län, tre gånger per år. Denna årsrapport gäller för perioden 1 januari till och med 31 december 2017. Under ekonomidelen i rapporten ges en kortfattad beskrivning av budget och ekonomi 2017.

Sammanfattning

- Kursen i samhällsorientering med utökat hälsoblock är 72 timmar, 60 timmar samhällsorientering och 12 timmar hälsokommunikation.
- 5 297 personer anmälde till samhällsorienteringen under 2017. Det är 700 fler personer än föregående år.
- 4 341 personer genomförde samhällsorienteringen. Det är 1 000 fler personer än 2016. 25 procent deltog samtliga 72 timmar och 40 procent deltog mellan 61-71 timmar.
- 75 personer ur den utökade målgruppen gick kursen. Under 2016 deltog 53 personer ur denna målgrupp i utbildningen.
- 86 procent av deltagarna kan rekommendera kursen till andra personer.

Organisationen

De samverkande kommunerna driver ett gemensamt administrativt kansli, Centrum för samhällsorientering i Stockholms län (CSO). Stockholms stad är administrativt ansvarig kommun för CSO, som samordnar samhällsorienteringen och kontakterna med externa aktörer. CSO administrerar också avropen och den gemensamma webbplatsen nyistockholm.se. En annan viktig del av arbetet är kvalitetsuppföljning och utveckling av kurserna.

Målgruppen för samhällsorienteringen är nyanlända invandrare som ingår i etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen. Denna grupp anmäls till samhällsorientering via Arbetsförmedlingen. Även de anhöriginvandrare som omfattas av lag (2017:596) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, har rätt att läsa kursen. Anhöriginvandrarerna är den så kallade utökade målgruppen och de anmäls av sin kommun. Även nyanlända som inte omfattas av dessa lagar kan i mån av plats och efter särskilt godkännande från hemkommunen, genomföra utbildningen.

Verksamhetsplan 2017

Under 2016 antog de samverkande kommunerna en gemensam verksamhetsplan för samhällsorienteringen 2017.

Fokusområde 1 - Implementering av samhällsorientering med utökad hälsoblock 2017

Sedan våren 2015 är samhällsorienteringen i länet utökad med 12 timmar hälsokommunikation. Detta block leds av hälsoutbildade hälsokommunikatörer från Transkulturellt centrum, Stockholms läns landsting.

Landstinget och samtliga samverkande kommuner fattade under sommaren 2017 beslut om att insatsen ska förlängas, åtminstone till och med 2018. Landstinget finansierar tre hälsokommunikatörstjänster för hälsokommunikation i samband med samhällsorienteringen. Kommunerna finansierar övriga kostnader som uppkommer i samband med det utökade hälsoblocket.

Landstinget har i dagsläget hälsokommunikatörer som talar arabiska, persiska/dari, somaliska, engelska och tigrinja. Dessa språkkunskaper täcker de allra flesta av kurserna. CSO har upphandlat samhällsorientering på ytterligare 8 språk. På dessa språk genomförs hälsoblocket med tolk. Eftersom hälsokommunikatörerna även arbetar med hälsokommunikation i ordinarie kommunal verksamhet i ungefär hälften av länets kommuner samt har vissa andra uppdrag är hälsoblocket ibland det första och ibland det sista kursblocket. I några enstaka fall är hälsoblocket förkortat eller helt borttaget.

Sista lektionen på samhällsorienteringen delas en deltagarenkät ut. En av frågorna är: "Kursen innehåller 12 timmars hälsokommunikation. Upplever du att du har fått kunskap om vad som påverkar hälsan och vad du kan göra för att förbättra din hälsa?". 80 procent av de svarande gav högt värde på frågan (6-7 på en sjugradig skala). 19 procent gav medelvärde (3-5 på en sjugradig skala). 1 procent gav lågt värde (1-2 på

en sjugradig skala). Svaret är ungefär på samma nivå som svaren kring övriga teman inom kursen.

Fokusområde 2: Stödja kommunerna i deras arbete för att nå och motivera nyanlända invandrare ur den utökade målgruppen att delta i samhällsorienteringen

Distanskurs:

Många personer ur den utökade målgruppen har på grund av arbete, studier och/eller familjesituation svårt att genomföra samhällsorienteringen utifrån ordinarie upplägg. För att möta deras behov har CSO fått i uppdrag av kommunerna att utreda möjligheten att utforma en distansutbildning. Förslaget till distanskurs skickades under hösten till beredningsgruppen för samhällsorientering samt via Länsstyrelsen i Stockholms län till kommuner och övriga länsstyrelser i landet för synpunkter och idéer. Flera aktörer har varit intresserade av idén och i framtiden skulle det potentiellt sett kunna bli en nationell satsning. CSO bedömer sig inte ha kapacitet eller kompetens att driva denna typ av digital metodutveckling nationellt men är gärna med i ett nationellt utvecklingsarbete.

Personer som inte deltar i kurs pga. familjesituation:

För att sänka trösklarna att läsa kursen för personer som inte deltar på grund av sin familjesituation, har CSO i uppdrag att på prov anordna kurs nära deras hem och på tider som går att kombinera med barnomsorg/skola. Det har varit svårt att hitta lokala samarbetspartners för denna satsning och under året har ingen specialkurs genomförts. En kurs på en familjecentral i Sollentuna planeras för 2018.

Ambassadörsprogram:

Genom pilotsatsningen ambassadörsprogrammet är målet att före detta deltagare blir ambassadörer för samhällsorienteringen. De medverkar i informationsinsatser där deras berättelser om vad samhällsorienteringen gett dem lockar personer ur den utökade målgruppen att gå kursen. Sex persisktalande ambassadörer har varit anställda under hösten, varav hälften även talar dari. Under september och oktober besökte de föreningar, församlingar och evenemang för att inspirera personer ur målgruppen att läsa samhällsorientering. CSO planerar att genomföra ett nytt ambassadörsprogram 2018.

Fokusområde 3: Ökad lokal förankring

Arbetet med ökad lokal förankring i samband med samhällsorienteringen innebär bland annat att CSO och kommunerna tillsammans planerar studiebesök/externa besök under samhällsorienteringen. Syftet är att i ett tidigt stadium knyta närsamhället och kursdeltagarna närmare varandra. Arbetet fortskrider och nya samarbeten har utvecklats under året. Inom kursblocket *Utbildning och arbete* sker bland annat besök från studie- och yrkesvägledare, SFX och Nyföretagarcentrum. Under kursblocket *Demokrati* sker i några kommuner bland annat besök i kommunhus där gruppen träffar förtroendevalda och tjänstemän som berättar om lokal demokrati. Under denna del av

utbildningen sker också i vissa fall besök från föreningsrepresentanter som berättar om civila samhällets roll i det svenska samhället. Under kursblocket *Barn och familj* genomförs bland annat besök från personalen inom socialtjänsten som diskuterar och berättar om vilket stöd föräldrar och familjer erbjuds från kommunen.

Fokusområde 4: Utveckla kvaliteten

CSO ser, precis som tidigare, ett behov av ökad nationell samordning i frågor som rör samhällsorienteringen. Särskilt prioriterat är samarbetet med övriga storstadsregioner. Under hösten har CSO presenterat samhällsorienteringen på Utbildningsdepartementet. CSO har också medverkat i referensgruppen för en nationell satsning med syfte att utarbeta en gemensam utbildningsplattform för samhälls- och hälsokommunikatörer.

Kommunikation och hemsida

Under 2017 har CSO arbetat med att förändra den grafiska profilen, vilket innebär att CSO har en ny logotype och en ny grafisk manual med signaturfärger och typografi till stöd i kommunikationsarbetet.

I samband med förändringarna av den grafiska profilen, har CSO även gjort om informationsmaterialet, som alla samverkande kommuner kan använda sig av. Det finns en informationsfolder på svenska, engelska, somaliska, tigrinja och arabiska (fler språk tillkommer) samt en affisch med kort information på sex olika språk. Inom kort kommer kommunerna kunna beställa detta material genom en beställningsportal.

Utvecklingen fortsätter av CSO:s webbplats nystockholm.se. Det är ett pågående arbete att se över text och länkar samt att minska ned innehållet och öka bildanvändningen för en mer lättanvänd webbplats.

CSO fortsätter besöka kommuner för möten om hur man kan nå utökad målgrupp och håller presentationer om vad samhällsorientering är, för att sprida kunskapen om kursen till dem som möter målgruppen i olika kommuner. CSO finns gärna på plats under mässor/öppet hus i länet. 2017 har CSO deltagit i tre mässor, Bazar (mässa för hela länet i Stockholm), Integrationsmässan i Sundbyberg och VUXmässan i Stockholm.

Samarbete med Arbetsförmedlingen

Samarbetet med Arbetsförmedlingen sker dels i kontakten med handläggarna och dels genom den regionala samordnaren för etableringsfrågor, som bland annat ingår i beredningsgruppen för samhällsorienteringen i länet. Samarbetet med myndigheten fungerar bra. De allra flesta som tillhör etableringen anmäls också till samhällsorienteringen.

CSO för dialog med Arbetsförmedlingen kring hur den nya etableringslagstiftningen som träder i kraft vid årsskiftet kan komma att påverka samhällsorienteringen.

Kurserna

Samverkan med leverantörer av samhällsorientering

Hermods AB och Elvira kunskapsutveckling AB håller i samhällsorienteringskurserna. CSO har ett väl fungerande och tätt samarbete med leverantörerna. Fyra gånger om året sker avtalsuppföljningsmöten med berörda chefer.

CSO intensifierade under en period i våras besöken i kurserna. Syftet var att säkerställa att mervärden och övriga delar av avtalen genomförs. Mervärden inom de aktuella ramavtalen är bl.a. lärplattform med material på modersmål, webblösningen Mobilearn som har samhällsinformation på modersmål samt läsplattor i klassrummet. Alla leverantörer erbjuder dock inte samma mervärden, vilket gör att kursen i det hänseendet kan skilja sig åt beroende på vilken leverantör som ansvarar för den aktuella kursen.

I länet finns ett ökat antal kortutbildade personer (studieväg 1 inom sfi) och även personer med traumaproblematik. För erbjuda dessa personer samhällsorientering på ett pedagogiskt mer målgruppsanpassat sätt har CSO tillsammans med leverantörerna Hermods AB och Elvira kunskapsutveckling AB under hösten provat pilotkurser. En kurs har påbörjats på en sfi-skola inom Stockholms stad som enbart har studenter som lider av trauma. Den sker på lätt svenska och en gång i veckan. På grund av deltagarnas hälsa samt svårigheter i logistik är det få deltagare som deltar. Det har även varit svårt att genomföra kursen på lätt svenska eftersom deltagarnas språkkunskaper varit för låga för att kunna föra dialog kring de aktuella temana. CSO kommer inte att fortsätta med satsningen efter att den aktuella kursen avslutas. CSO ska se över hur personer inom denna grupp kan ges samhällsorientering på bästa sätt framöver.

Under hösten har två pilotkurser för kortutbildade genomförts. Rekryteringen blev delvis misslyckad eftersom även personer med utbildningsbakgrund anmälde till kursen. Många lärdomar har dock tagits tillvara och CSO planerar att genomföra två kurser enbart för kortutbildade 2018. Kurserna kommer att kopplas samman med sfi. För mer information, se verksamhetsplanen för 2018.

Kurslokaler

Kurslokaler hyrs på tillfällig basis utifrån de behov som finns. CSO ordnar, när det finns deltagarunderlag, gärna kurser i olika delar av Stockholms län och i Håbo kommun. I december skickade CSO en enkät till de 26 samverkande kommunerna och Arbetsförmedlingens kontor i länet för att undersöka vilka kursbehov som finns. 8 kommuner svarade på enkäten. Kommunerna efterfrågar bl.a. kurser på fler språk i olika delar av länet. CSO kommer i möjligaste mån planera kurserna utifrån inkomna synpunkter.

Hör av er till nadia.jahanbin@stockholm.se, om ni har förslag på nya platser/lokaler i er kommun, för att göra samhällsorienteringen än mer tillgänglig för alla inom målgruppen.

Anmälningar

Totalt anmäldes 5 297 personer till kursen under 2017. Av dessa anmäldes 95 procent inom ramen för etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen. 193 personer ur den utökade målgruppen anmäldes till kurs av kommunerna. Ur gruppen "övriga" anmäldes 29 personer till kursen.

Antal deltagare

4 342 personer deltog i samhällsorienteringen under 2017. 25 procent deltog samtliga 72 timmar, 40 procent deltog 61-71 timmar, 20 procent deltog 51-60 timmar och 15 procent deltog under 50 timmar. 2016 deltog 35 procent av deltagarna under samtliga 72 timmar och 40 procent deltog mellan 61-71 timmar. En anledning till den något försämrade närvarostatistiken skulle kunna vara att fler deltagare nu har tillfälliga uppehållstillstånd och därmed är mer fokuserade på att skaffa ett arbete än att delta i etableringsinsatser som är gynnsamma för en långsiktig etablering i samhälls- och arbetslivet. CSO erbjuder deltagare att komplettera ej avslutade kursblock på en senare kurs.

Fördelning per språk under perioden

280 kurser genomfördes under 2017. Tack vare att 26 kommuner samarbetar kring samhällsorienteringen finns underlag att erbjuda samhällsorientering på i sammanhanget mer ovanliga språk. Under 2017 genomfördes till exempel kurser på pashtu, mandarin, mongoliska, bengali och swahili. Majoriteten av kurserna, 193 stycken, har dock genomförts på arabiska. 40 kurser har skett på tigrinja. Kommunerna och Arbetsförmedlingen efterfrågar, enligt enkät som CSO skickade ut i slutet året, fler kurser på kurdiska (sorani och kurmanji). I slutet av 2017 ökade även efterfrågan på kurser på persiska och dari.

Antal deltagare per kommun

Namn	Total	Kvinnor	Män
Botkyrka	289	99	190
Danderyd	36	11	25
Ekerö	44	21	23
Haninge	169	60	109
Huddinge	231	80	151
Håbo	29	9	20
Järfälla	111	51	60
Lidingö	73	21	52

Norrtälje	64	24	40
Nykvarn	12	7	5
Nynäshamn	69	22	47
Salem	41	21	20
Sigtuna	114	56	58
Sollentuna	179	70	109
Solna	218	65	153
Stockholm	1881	715	1166
Sundbyberg	99	45	54
Södertälje	234	107	127
Tyresö	59	23	36
Täby	47	15	32
Upplands Väsby	114	54	60
Upplands-Bro	44	17	27
Vallentuna	40	6	34
Vaxholm	7	3	4
Värmdö	86	30	56
Österåker	51	15	36
Totalt	4341	1647	2694

Ur den utökade målgruppen genomförde 75 personer kursen. De kom från Stockholm, Botkyrka, Haninge, Huddinge, Sundbyberg, Upplands Väsby och Danderyds kommuner.

Åtta stockholmare från gruppen övriga deltog i samhällsorienteringen.

Ekonomi

Den totala kostnaden för verksamheten under 2017 är 15 miljoner. Den största

utgiftsposten är köp av samhällsorienteringskurserna.

2017 debiterades kommunerna för samhällsorienteringen för ungefär fyra och en halv månad utav de tolv månader som kommunerna får ersättning från staten för. Kommunerna får statsbidrag för att bedriva samhällsorientering för målgruppen. Ersättningen till samhällsorienteringen från respektive kommun räknas ut baserad på antalet personer mellan 20-64 år som Migrationsverket betalar ut ersättning för till kommunen enligt förordningen (2010:1122).

Kommunerna faktureras, i enlighet med samverkansöverenskommelsen, tre gånger om året. I december fakturerades kommunerna för samhällsorienteringen för samtliga målgrupper samt för det utökade hälsoblocket i samband med samhällsorienteringen mars - december.

Fortbildning för samhällskommunikatörer

CSO arrangerar fortbildningar för samhällskommunikatörerna och hälsokommunikatörerna, tre timmar varje månad om inget annat anges nedan.

Januari: Heldagsfortbildning med tema Familjer och relationer med fokus på hedersrelaterat förtryck och våld samt sexuella rättigheter

Februari: tema Unga och internet – vilka faror finns för unga på internet?

Mars: tema Utbildning för vuxna

April: tema Bostad

Maj: tema Larmnummer och kortutbildade nyanlända

Juni: tema Starta företag

Augusti: tema Alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT)

September: tema Föreningsliv

Oktober: tema Miljö, bank och försäkring

November: tema HBTQ

December: Erfarenhetsutbyte och dialog –utveckling och utmaningar i rollen som samhällskommunikatör

Förutom de fortbildningar som CSO ansvarar för håller leverantörerna 2-3 gånger per månad träffar för sin personal. På dessa träffar diskuteras pedagogiska utmaningar och metoder. En stor del av leverantörernas möten är också fortbildningsträffar till vilka

externa föreläsare bjuds in för att fördjupa samhällskommunikatörernas kunskap i olika frågor.

Kvalitetsuppföljning

Kvalitetsuppföljningen sker på flera sätt. Genom avtalsuppföljning med leverantören, auskultationer, gruppintervjuer med kursdeltagare, uppföljningssamtal med före detta deltagare samt enkäter till samtliga deltagare.

Auskultationer och gruppintervjuer

31 auskultationer har genomförts under 2017. Det har under året även genomförts 8 gruppintervjuer med deltagarna i slutet av kursen. Deltagarna lyfter i gruppintervjuer möjligheten att diskutera och lära sig mer om frågor som rör jämställdhet och familjeliv som en viktig del av kursen. Bostadssituationen i regionen och arbetsmarknaden är ämnen som också berör många. Studiebesök och besök i kursen av externa aktörer är andra uppskattade kursinslag.

Många deltagare tycker att samhällsorienteringen kommer för sent efter att de kom till Sverige och skulle vilja ha fått denna information under asylperioden. Länsstyrelserna har sedan 2016 i uppdrag att samordna tidiga insatser för asylsökande och dessa ska främst erbjudas av aktörer inom det civila samhället. CSO har medverkat i möten som arrangerats av länsstyrelsen kring denna fråga och presenterat samhällsorienteringen för flertalet av de aktörer som anordnar samhällsinformation för asylsökande. CSO betonar vikten av att det finns en röd tråd mellan samhällsinformationen som ges under asylperioden och samhällsorienteringen som genomförs efter att personen fått uppehållstillstånd.

Utvärderingsenkäter

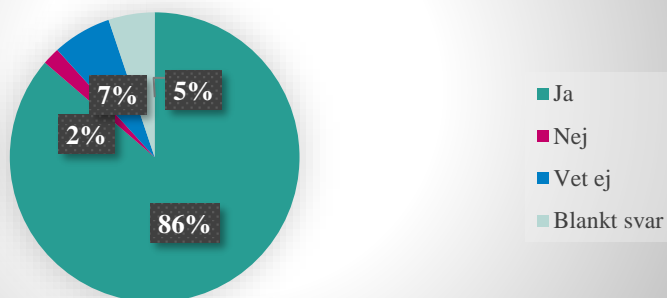
Utvärderingsenkäter delas ut till deltagare i slutet av kursen. Den finns översatt till samtliga kursspråk.

78 procent av deltagarna ger i enkäten, som delas ut sista kurstillfället, ett högt värde (6-7 på en sjugradig skala) på frågan om samhällsorienteringen gett en grundläggande förståelse för hur det svenska samhället är uppbyggt och fungerar. Kvinnorna har på denna fråga gett ett något högre värde än männen. Könsskillnaden blir än tydligare på frågan om deltagaren genom samhällsorienteringen förstått hur hen kan påverka och delta i det svenska samhället. 96 procent av kvinnorna ger ett högt värde på denna fråga medan bara 72 procent av männen ger ett högt värde. Av männen ger 26 procent ett medelhögt värde på frågan (3-5 på en sjugradig skala). Det är en procent av såväl männen som kvinnorna som ger ett lågt värde på frågan (1-2 på en sjugradig skala).

86 procent av deltagarna som genomfört samhällsorientering uppger att de kan rekommendera kursen till andra.

Jag kan rekommendera kursen till andra

Det finns ingen skillnad mellan könen vad gäller om man kan rekommendera kurser eller ej. Utbildningsbakgrunden verkar dock spela in bland de som inte kan rekommendera kursen alternativt inte vet om de kan rekommendera kursen. Bland de som inte kan rekommendera kursen alternativt inte vet om de kan rekommendera kursen är det en större andel som har längre utbildningsbakgrund (mellan 11-14 år samt över 15 år).

Samhällskommunikatörerna betonar också i slutrapporterna, som skrivs efter varje avslutad kurs, att det kan vara utmanande att ha kursgrupper med deltagare med mycket blandad utbildningsbakgrund. Detta skulle kunna göra att såväl de mest kortutbildade som de mest välutbildade inte får ut mesta möjliga av kursen. Under 2018 genomförs därför kurser för enbart kortutbildade personer.

Klagomål/incidenter

En samhällskommunikatör har meddelat CSO om att en deltagare uttryckt något som kan uppfattas som sympatier för våldsbejakande extremism. Stockholms stads samordnare för dessa frågor informerades. För mer information se tertiärrapport 1.

En deltagare fick avbyta en kurs eftersom samhällskommunikatören upplevde hen som hotfull. I samtliga deltagarrelaterade ärende kontaktas ansvarig handläggare på Arbetsförmedlingen. Det kan röra sig om misstänkt ohälsa eller incidenter på kursen.

Vad händer 2018?

Under 2018 har kommunerna beslutat att CSO ska erbjuda specialkurser för kortutbildade personer samt fortsätta med ambassadörsprogrammet för före detta kursdeltagare. CSO ska också ta fram informationsfilmer på olika språk och fortsätta att vidareutveckla distanslösningkonceptet. Under 2018 påbörjas också upphandlingarna av administrationsverktyg samt samhällsorientering för perioden från och med 1 september 2019.